

Jazyk, text a kontext

Texty na tento týden

Dt 32,46.47; 1Kr 3,6; Nu 6,24–26; Gn 1,26.27; Gn 2,15–23; Gn 15,1–5

Základní verš

„Vezměte knihu tohoto zákona a uložte ji po straně schrány smlouvy Hospodina, vašeho Boha. Tam bude proti tobě svědkem.“ (Dt 31,26)

Miliardy lidí na naší planetě používají k dorozumívání celkem více než šest tisíc jazyků. Celá Bible je přeložena do více než šesti set jazyků, do dalších více než dvou tisíc pěti set jazyků je přeložen Nový zákon nebo některé jeho části. Jde samozřejmě o obrovský počet překladů, ale je to stále jen polovina známých jazyků, jimiž se na světě mluví – ačkoli někdy se jedná jen o malé jazykové skupiny.

Odhady říkají, že přibližně jedna a půl miliardy lidí nemá do svého rodného jazyka přeloženou žádnou část Bible. A tak i přes obrovské úsilí překladatelů, kteří umožnili, aby téměř šest miliard lidí mohlo číst Písmo ve svém jazyce, zbývá ještě mnoho práce, kterou je třeba vykonat.

Můžeme vnímat jako požehnání, že máme k dispozici ne jeden, ale hned několik biblických překladů! Často to bereme jako samozřejmost a zapomínáme nejen na ty, kteří nemohou číst Bibli v mateřtině, ale i na skutečnost, že po staletí existovaly i v samotné Evropě snahy, aby se lidem Bible do rukou nedostala. Díky reformaci a vynálezu knihtisku to už však není problém. My, kteří Bibli máme, bychom měli toužit po tom, abychom ji pod vlivem Ducha svatého správně studovali a co nejlépe poznávali Hospodina, který se nám zjevuje na jejích stránkách.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

POCHOPENÍ PÍSMÁ

¹⁶Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, ¹⁷aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu. (2Tm 3,16.17)

⁴⁶Řekl jim [Mojžiš]: „Upněte své srdce ke všem slovům, která vám dnes dosvědčuji. Přikázete svým synům, aby bedlivě dodržovali všechna slova tohoto zákona. ⁴⁷Pro vás není to slovo prázdné, ono je váš život. Pro toto slovo budete dlouho žít v zemi, do níž přejdete přes Jordán, abyste ji obsadili.“ (Dt 32,46.47)

Osobní studium

Bible byla napsána jako svědectví o Božím jednání v průběhu dějin, jako zpráva o Božím plánu záchrany padlého lidstva a jako návod ke spravedlivému životu. Hospodin se rozhodl nechat zaznamenat svědectví o svých myšlenkách a činech lidskými slovy. Tím, že vyvedl Izraelce z Egypta, vyvolil Bůh konkrétní národ, aby o něm svědčil všem obyvatelům země. Umožnil tomuto národu, aby jeho slovo sdělovali prostřednictvím jejich vlastního jazyka – hebrejštiny (a zčásti aramejštiny, jazyka, kterým v různých historických obdobích také běžně mluvili).

Vzestup řecké (resp. helénistické) kultury přinesl nové příležitosti – a to byl také jeden z důvodů, proč Nový zákon vznikl a šířil se v řečtině, která se hojně využívala v celé oblasti Středomoří. (V té době již existoval i řecký překlad Starého zákona známý jako Septuaginta.) Tento „univerzální“ jazyk se spolupodílel na rychlém šíření evangelia apoštoly po Ježíšově smrti.

V pozdějších letech apoštol Jan „dosvědčil Boží slovo a svědectví Ježíše Krista, vše, co viděl“ (Zj 1,2). Takovým způsobem Bible potvrzuje spojitost mezi inspirovaným Písmem a svědectvím Ježíše Krista.

Uvažuj znovu o textu Dt 32,46.47. Proč bylo pro Izraelce tak důležité, aby „bedlivě dodržovali všechna slova tohoto zákona“ (má se na mysli Tóra; Dt 32,46)? Platí i dnes slova o tom, že díky dodržování zákona budeme „dlouho žít v zemi“ (Dt 32,47)? Vysvětli svou odpověď.

At' už ovládáme původní biblické jazyky a studujeme Bibli v originále, nebo ji čteme prostřednictvím jednoho či více překladů, klíčové je, abychom byli za Boží slovo vděční, a co je nejdůležitější, abychom podle něj i žili.

Aplikace

Proč nikdy není „prázdné“ poslouchat Boží slovo a učit to i svoje děti? (Dt 23,47)?

SLOVA A JEJICH VÝZNAM

Ohlas mi zrána své milosrdenství, neboť doufám v tebe. Dej mi poznat cestu, po níž mám jít, neboť k tobě pozvedám svou duši. (Ž 143,8)

²³Mluv k Áronovi a jeho synům: Budete žehnat synům Izraele těmito slovy: ²⁴„Hospodin tě požehná a ochrání tě, ²⁵Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář a bude ti milostiv, ²⁶Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdaří tě pokojem.“ ²⁷Tak vloží mé jméno na Izraelce a já jim požehnám. (Nu 6,23–27)

Osobní studium

V každém jazyce (včetně biblických jazyků) existuje mnoho slov, která mají tak bohatý a hluboký význam, že je velmi komplikované přeložit je do jiného jazyka jediným slovem. Správné pochopení takových slov vyžaduje rozsáhlé studium jejich použití v Bibli.

Uvažuj o uvedených textech. Jak se Boží milosrdenství a dobrota projevují vůči jeho stvoření?

1Kr 3,6

Ž 57,4

Ž 66,20

Ž 143,8

Mi 7,20

Hebrejské slovo *chesed* (milosrdenství) je jedním z významově nejbohatších a nejhlubších slov Starého zákona. Popisuje Boží lásku, dobrotu, milosrdenství a Boží smluvní vztah k jeho lidu. V uvedených verších vidíme, že Bůh prokazoval „velké milosrdenství“ [*chesed*] Davidovi (1Kr 3,6). „Bůh sešle své milosrdenství [*chesed*] a věrnost“ (Ž 57,4). V souvislosti s Izraelem se říká „prokážeš věrnost Jákobovi, milosrdenství [*chesed*] Abrahamovi“ (Mi 7,20). O význa-

mu slova *chesed* bylo publikováno mnoho monografií a teologických spisů, v nichž se autoři snažili vystihnout a popsat hloubku Boží milosti a lásky vůči nám.

Uvažuj o uvedených textech. Co se v nich hovoří o *pokoji*?

Nu 6,24–26

Jb 3,26

Ž 29,11

Iz 9,6; 32,17

Hebrejské slovo *šalom* se často překládá jako „pokoj“, „klid“ nebo „mír“. Význam tohoto slova je však mnohem hlubší a širší. Může být přeloženo jako „prosperita“, „úplnost“, „blaho“, „soulad“ nebo „spocínutí“. Milost a milosrdenství našeho Boha nám přináší *šalom*, který je darem od Hospodina (Nu 6,24–26). Protikladem může být Jób, který ve svém trápení *šalom* postrádá, což se projevuje nedostatkem ztišení, odpočinku a místo toho přichází do jeho života zmátek (Jb 3,26). V našem úspěchaném a chaotickém světě můžeme prožívat hluboké požehnání v souvislosti se sobotním dnem. Součástí sobotního požehnání je klid, který můžeme prožívat ve společenství s Bohem. Právě on nás chce naplnit pokojem.

Aplikace

Ať mluvíme jakýmkoli jazykem, i bez poznání původního smyslu uvedených slov můžeme prožívat to, co píše apoštol: „A pokoj Boží, převyšující každé pomýšlení, bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši.“ (Fp 4,7) Co tobě pomáhá prožívat požehnání Božího pokoje?

VÝZNAM OPAKOVÁNÍ SLOV V BIBLICKÉM TEXTU

²⁶I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl našim obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“ ²⁷Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. (Gn 1,26.27)

¹Toho roku, kdy zemřel král Uzijáš, spatřil jsem Panovníka. Seděl na vysokém a vznošeném trůnu a lem jeho roucha naplňoval chrám. ²Nad ním stáli serafové: každý z nich měl po šesti křídlech, dvěma si zastíral tvář, dvěma si zakrýval nohy a dvěma se nadnášel. ³Volali jeden k druhému: „Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů, celá země je plná jeho slávy.“ ⁵I řekl jsem: „Běda mi, jsem ztracen. Jsem člověk nečistých rtů a mezi lidem nečistých rtů bydlím, a spatřil jsem na vlastní oči Krále, Hospodina zástupů.“ (Iz 6,1–3.5)

Osobní studium

Pro zdůraznění myšlenek existuje v hebrejském způsobu uvažování více možností. Na rozdíl od evropských jazyků (včetně češtiny) neobsahuje hebrejšтина žádná interpunkční znaménka, takže struktura tohoto jazyka vyjadřuje myšlenky odlišným způsobem.

Přečti si úvodní texty a zaměř se na to, jaká slova se v nich opakují. Jak se opakováním rozšiřuje význam slov a celé myšlenky?

Jedním ze způsobů, jakým hebrejský autor mohl zdůraznit určitou charakteristiku Boha, bylo zopakovat ji třikrát. Když se zpráva o stvoření dostává k vyvrcholení Božího stvořitelského díla, text zdůrazňuje jedinečnou důležitost stvořeného lidstva. Subjektem slovesa *bara* („stvořit“) je vždy Bůh. To znamená, že jen Bůh má moc tvořit, aniž by byl závislý na předchozí existenci hmoty. Ve verši Gn 1,27 se sloveso „stvořit“ opakuje třikrát. Možíš tak zdůrazňuje, že lidské bytosti jsou stvořené Bohem a zároveň jsou stvořeny k jeho obrazu.

V záznamu Izajášova vidění a povolání serafové opakují slova: „Svatý, svatý, svatý je Hospo-

din zástupů, celá země je plná jeho slávy.“ (Iz 6,3) V tomto verši se zdůrazňuje svatost bázeň vzbuzujícího Boha, který svou přítomností naplňuje chrám. Boží svatost můžeme vnímat i prostřednictvím Izajášova vyjádření, když si uvědomí, že stojí v přítomnosti Všemohoucího: „Běda mi, jsem ztracen...“ (Iz 6,5) Dokonce i prorok jako Izajáš je při uvědomění si Boží svatosti a dokonalosti otřesen z vlastní zkaženosti a nicotnosti. Zde, dávno předtím, než apoštol Pavel popsal lidskou hříšnost a naléhavou potřebu Spasitele (Ř 1–3), Bible popisuje hříšnou přirozenost člověka.

Ve třetí kapitole knihy Daniel nacházíme v různých obměnách opakování výrazu „Nebúkadnesar dal zhotovit“ (var.: „postavil“ Da 3,1.2.3.5.7.12.14.15.18). Toto vyjádření (a jeho variace) se v textu opakuje desetkrát. Takovým způsobem je Nebúkadnesarovo vzdorovité jednání postaveno do jasného protikladu s obrazem, který mu Bůh zjevil prostřednictvím Daniela (Da 2,31–45). Text zdůrazňuje nesmyslnou snahu člověka připodobnit se Bohu a nárokovat si uctívání ostatních lidí, která stojí v příkrém rozporu se skutečností, že jedině pravý Bůh je hodný uctívání.

Aplikace

Uvažuj, jaké myšlenky jsou pomocí opakování vyjádřeny ve verších Jr 22,29 a Ez 21,32. Jak bys tento důraz vyjádřil bez použití opakování? Proč je důležité znát alespoň některá základní pravidla, jakými se řídili ve svém vyjadřování bibličtí pisatelé, kteří psali hebrejsky či řecky?

TEXT A KONTEXT

Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. (Gn 1,27)

I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem. (Gn 2,7)

Osobní studium

Všechna vyjádření v Písmu se nacházejí v určitém kontextu. Žádné slovo nestojí osamoceně. Bezprostřední kontext každého slova tvoří věta, v níž se nachází. Proto je třeba vždy nejprve pochopit, jaký význam má dané slovo v konkrétní větě. Potom existuje širší kontext, ve kterém se daná věta nachází. Může jít o odstavec, kapitolu nebo několik kapitol. Abychom při studiu Božího slova nedošli k chybným závěrům, je důležité usilovat o co nejlepší pochopení kontextu jednotlivých slov a vět.

Porovnej navzájem úvodní verše a pak si přečti text **Gn 2,15–23**. Jak nám tyto různé pasáže a kontexty mohou pomoci pochopit význam hebrejského slova *adam*, které se překládá jako „člověk“ nebo „muž“?

Už jsme si ukázali, že opakování slova *bara* („stvořit“) ve verši Gn 1,27 vyjadřuje důraz na to, že člověka stvořil Bůh. Nyní si můžeme uvědomit, že „člověk“ je v kontextu tohoto verše definován jako „muž a žena“. To znamená, že hebrejské slovo *adam* máme v kontextu tohoto verše vnímat jako obecné označení lidstva nebo lidství.

Ve verši Gn 2,7 je však totéž slovo (*adam*) použité při popisu toho, jak byl Adam zformován z prachu „země“ (v hebrejštině se „zem“ řekne *adama*; jde o slovní hříčku). Mluví se zde pouze o muži Adamovi, protože Eva byla stvořena nejen o něco později, ale i odlišným způsobem. V každém z těchto dvou veršů (přestože se nacházejí v rozmezí dvou kapitol) nabývá tedy slovo *adam* jiný význam: „lidstvo“ (Gn 1,27) a „muž“ Adam (Gn 2,7). Skutečnost, že muž Adam je zároveň i „součástí“ lidstva, se později potvrzuje v rodokmenech (Gn 5,1–5; 1Pa 1,1 a L 3,38) a v odkazu na Ježíše, který se stal „druhým Adamem“ (Ř 5,12–14).

Podobně, jako slovo Adam v konkrétním verši, i zpráva o stvoření Adama a Evy se nachází v širším kontextu zprávy o stvoření v Genesis 1 a 2. Tyto dvě kapitoly můžeme tedy vnímat jako vyšší textovou jednotku, která přináší informace o dalších tématech, myšlenkách a událostech. Text **Gn 2,4–25** se někdy označuje jako „druhá zpráva o stvoření“, ale ve skutečnosti nejde o jinou zprávu, ale jen o tutéž zprávu s odlišnými důrazy (více v příští lekci). V obou zprávách se hovoří o skutečném původu lidstva.

Aplikace

V uvedených verších jsme si mohli všimnout, že lidé – muž i žena – jsou přímo stvořeni Bohem. Co na základě této zprávy můžeš usuzovat o tom, jak pošetilá je „moudrost světa“ (1K 1,20), která vznik života popisuje jako náhodu?

KNIHY BIBLE A JEJICH POSELSTVÍ

¹Po těchto událostech se stalo k Abramovi ve vidění slovo Hospodinovo: „Nic se neboj, Abrame, já jsem tvůj štít, tvá přehojná odměna.“²Abram však řekl: „Panovníku Hospodine, co mi chceš dát? Jsem stále bezdětný. Nárok na můj dům bude mít damašský Elíezer.“³Abram dále řekl: „Ach, nedopřáls mi potomka. To má být mým dědicem správce mého domu?“⁴Hospodin však prohlásil: „Ten tvým dědicem nebude. Tvým dědicem bude ten, který vzejde z tvého lůna.“⁵Vyvedl ho ven a pravil: „Pohled' na nebe a sečti hvězdy, dokážeš-li je spočítat.“ A dodal: „Tak tomu bude s tvým potomstvem.“ (Gn 15,1–5)

¹⁶Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův, protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna, ¹⁷jistotně ti požehnám a tvé potomstvo jistotně rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé potomstvo obdrží bránu svých nepřátel ¹⁸a ve tvém potomku dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu. (Gn 22,16–18)

Osobní studium

Největšími kontextovými jednotkami Písma jsou jednotlivé knihy. Biblické knihy vznikaly na různých místech, v různorodých podmínkách a s různým záměrem. Některé knihy sloužily jako prorocké poselství, jiné byly sbírkami – jako například Žalmy. Některé jsou historickými knihami (se silným náboženským podtextem – například knihy Královské) a další jsou listy různým církvím.

Když se snažíme pochopit význam a poselství knihy, je důležité věnovat se autorovi a místu vzniku. Některé knihy mají jasně určeného autora. Typickým příkladem jsou Pavlovy listy, kde apoštol sama sebe označuje za autora. Autorství prvních pěti knih Starého zákona se připisuje Mojžíšovi (Joz 8,31.32; 1Kr 2,3; 2Kr 14,6; 21,8; Ezd 6,18; Neh 13,1; Da 9,11.13; Mal 3,22). Mojžíšovo autorství potvrdil i Ježíš (Mk 12,26; J 5,46.47; 7,19) a apoštolové (Sk 3,22; Ř 10,5). Jsou však biblické knihy, kde nedokážeme zjistit totožnost autora. (Například u autorství knih Rút a Ester nebo mnoha historických knih, jako jsou knihy Samuelovy nebo Paralipomenon.)

Uvažuj znovu o úvodních textech. Proč je pro nás důležitá informace, že autorem knihy Genesis je Mojžíš?

Knihy Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium (tedy 2. až 5. kniha Tóry) napsal Mojžíš – samozřejmě po vyjití z Egypta. Ale protože Genesis je klíčová pro pochopení Božího jednání od stvoření až po období patriarchů, je logické předpokládat, že vznikla ještě před knihou Exodus.

„Jak plynula léta, jeho modlitby za Izrael vystupovaly dnem i nocí k Bohu. Zde, inspirován Duchem svatým, napsal [Mojžíš] knihu Genesis. Dlouhé roky strávené uprostřed samoty pouště přinesly bohaté požehnání pro svět ve všech dobách.“ (PP 251; NUD 118)

Z knihy Genesis se dozvídáme nejen o stvoření světa a o původu člověka, ale také o plánu spasení a způsobu, jakým Bůh zachrání hříšné lidstvo. Tento plán se stal jasnějším, když Bůh uzavřel smlouvu s Abrahamem. Tato smlouva zahrnovala i zaslíbení vytvořit z Abrahamova potomstva velký národ, kterého bude jako hvězd na nebi a jako písku na mořském břehu (Gn 22,17).

Aplikace

Které další důležité pravdy se dozvídáme z knihy Genesis? Proč jsou zprávy zaznamenané v této knize nejen jedinečné, ale i klíčové? Co nás to učí o úloze Božího slova pro budování naší víry?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečti si 5. kapitolu „Začátky reformace“ (GC 79–96; VDV 57–68) a 8. kapitolu „Zde stojím a nemohu jinak“ (GC 145–170; VDV 101–116) z knihy *Velké drama věků*.

„Bůh ve svém slovu poskytuje lidem vědomosti potřebné ke spasení. Písmo svaté je proto třeba přijímat jako autoritativní, neomylné zjevení Boží vůle. Je měřítkem charakteru, zjevuje věrouku a je zkušebním kamenem pro posuzování zkušeností. ... Skutečnost, že Bůh zjevil lidem svou vůli prostřednictvím svého slova, ovšem neznamená, že je už zbytečná stálá přítomnost a pomoc Ducha svatého. Naopak, náš Spasitel slíbil, že jeho Duch bude objasňovat Boží slovo jeho služebníkům, vysvětlovat jeho učení a ukazovat, jak je mají aplikovat. Protože Bibli inspiroval Boží Duch, je nemožné, aby učení Ducha odporovalo tomu, co učí Boží slovo.“ (GC 9; VDV 10)

Otázky k rozhovoru

1. Co můžeš udělat pro to, abys naplno využil možnost číst Bibli ve svém rodném jazyce? Jak se můžeš naučit vážit si Bible jako Božího slova a žít vírou podle jejího poselství?
2. Uvažuj o rozdílu mezi tím, co o původu člověka říká Bible (byli jsme stvořeni Bohem během stvořitelského týdne), a co o něm jménem „vědy“ říká samotné lidstvo (že jsme se vyvinuli za miliardy let v procesu evoluce). Co nám rozpor mezi oběma pohledy říká o důležitosti přidržen se biblického poselství? Kam se lidstvo dostává ve svém uvažování, když odmítá Boží slovo?
3. Jaké prostředky ti mohou pomoci lépe pochopit Písmo? Pokud zatím žádné nemáš, co a jak můžeš využít z toho, o čem jsme mluvili tento týden?
4. Izraelci byli instruováni, aby své děti učili velkým pravdám, které jim byly svěřeny. Měli jim vyprávět, jak je Hospodin v jejich životech vedl (Dt 4,9). Vyučovat děti cestám víry je důležité, ale jaký vliv má na naši vlastní víru skutečnost, že mluvíme o Božím vedení v životě? Jak naši víru ovlivňuje to, když se o ni dělíme s druhými lidmi?

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

_____	_____
_____	_____
_____	_____